

Л.І. Залановська

E-mail: Lesia_zalanovskaia@ukr.net

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Класичний приватний університет м. Запоріжжя

Закон України «Про освіту» [2] створив правові передумови для багатоваріантності освітніх і виховних програм різного рівня і спрямованості. Така багатоваріантність забезпечує можливість реалізації конкретного соціального замовлення, адресованого освітньому закладу чи конкретному студентові в процесі його професійної підготовки. Закон орієнтує на розробку освітньо-виховних програм, які враховували б не тільки інтереси суспільства в цілому, але і інтереси конкретних студентів, які навчаються у даному навчальному закладі.

В законі України «Про освіту» зазначається, що розвиток будь-якого аспекту освіти в процесі професійної підготовки спеціалістів мусить бути спрямований на розв'язання завдань формування загальної культури особистості, в тому числі міжетнічної толерантності в умовах швидкоплинних змін у суспільстві, на створення умов для усвідомленого оволодіння професійними знаннями, уміннями, способами їх використання, з одного боку, і забезпечення психологічно комфортного мікроклімату між людьми в процесі виконання професійно важливих завдань та встановлення толерантних, позитивних стосунків, які б сприяли уникненню конфліктних ситуацій або їх успішному розв'язанню, з іншого боку.

Виходячи з вищезазначеного і за допомогою проведеного аналізу психолого-педагогічних джерел (Г.Бардієр, Г.Кожухар, О. Кихтюк, Г. Солдатова та інших) наголошують, що розвиток міжетнічної толерантності є складовою цілісного процесу розвитку особистості і відбувається у таких напрямках: когнітивному, емоційному, особистісному, конативному та етнічно – орієнтованому.

Виховання толерантної культури, зокрема міжетнічної, буде ефективно реалізовуватись у освітньому процесі, за допомогою наступних компонентів міжетнічно толерантної особистості:

- когнітивного, що допомагає засвоїти знання про способи спілкування і поведінки в різних життєвих ситуаціях;
- емоційного, розвиток самовладання, витримки в спірних, конфліктних обставинах, розуміння власних емоційних реакцій;
- особистісного, сприяючого прийняттю толерантною культури як цінності, необхідної для взаємодії з іншими людьми;
- конативного, що забезпечує прояв терпимості, доброзичливості, милосердя по відношенню до людей різних національностей і культур;

- етнічно – орієнтованого, що дозволяє сформувати етнічну ідентичність в межах норми, тобто позитивної етнічної ідентичності.

Для реалізації розвитку когнітивного компоненту ми пропонуємо використовувати такі методи: лекції спрямовані на обговорення моральних дилем, переконання, самопереконання, метод проектів. Діалог, як джерело інформації про інших, формування ефективних відносин: перехід від етапу пасивності, від простого спілкування до етапу активності, спільної участі, кооперації, взаємодії. Використання даних методів сприяє формуванню первинних моральних уявлень про толерантну культуру як загальнолюдської цінності, допомагає накопичити знання про способи спілкування і поведінки в різних життєвих ситуаціях.

Для розвитку емоційного компоненту ми пропонуємо використовувати такі методи: вправи-ігри, перспективу. Використання даних методів сприяє формуванню здатності до самоаналізу, самооцінці, самоконтролю, уміння самоорганізації, розвитку самовладання, витримки в спірних, конфліктних обставинах.

Для розвитку особистісного компоненту ми пропонуємо використовувати такі методи: вправи – ігри, мозковий штурм, корекція поведінки, самоаналіз. Використання даних методів роботи дозволяє особистості розвиватись, відстежувати власну поведінку.

Для розвитку конативного компоненту, ми пропонуємо використовувати такі методи: метод корекції поведінки та самокорекції, рефлексію, громадську думку. Використання даних методів сприяє формуванню уміння і навичок толерантного спілкування і поведінки з різними людьми, прояву терпимості, доброзичливості, милосердя по відношенню до дорослих і однолітків.

Відсутність позитивної оцінки свого етносу студентом і переживання своєї національності як меншини, призводить до неприйняття культури інших народів. Тут має місце психологічний захист особистості. Тому формування позитивної оцінки своєї етнічної групи є однією з основних і важливих складових комплексу заходів, направлених на формування здорової міжетнічної обстановки.

Для розвитку етнічно – орієнтованого компоненту, ми пропонуємо використовувати такі методи: етичні бесіди, стимулювання толерантної поведінки (заохочення і покарання). Дані методи сприяють прийняттю толерантною культури як цінності, необхідної для взаємодії з іншими людьми, формують мотиваційну готовність до прояву толерантної культури, допомагають усвідомити необхідність виховання толерантної культури, формувати уявлення і мотивацію виконуваної діяльності.

Отже, міжетнічна толерантність - цілісне утворення зі своєю структурою, що виявляється у взаємозв'язку та взаємозалежності її основних компонентів: когнітивного, емоційного, особистісного, конативного та ціннісно – орієнтаційного.

Література:

1. Бондырева С. К. Феномен толерантности в системе межэтнических отношений / С. К. Бондырева // Толерантное сознание и формирование толерантных отношений: сб. науч. статей. – [2-е. изд. стереотип]. – М.; Воронеж, 2003. – С. 12-20.
2. Закон України Про затвердження Положення про дистанційне навчання МОН України; Наказ, Положення від 25.04.2013 № 466
3. Солдатова Г.У. Психология межэтнической напряженности. / Г.У Солдатова – М.: Смысл, 1998, 389 с.
4. Кихтюк О. В. Експериментальна програма з формування етнічної толерантності у студентської молоді / О. В. Кихтюк // Соціальна психологія. – К. : Вид-во Українського центру політичного менеджменту. – 2010. - № 1. – С. 152 – 161.